

Field : Sport

Type : Research Article

Received: 14.10.2019 - *Accepted*: 22.12.2019

Okul Spor Faaliyetlerinin Sporcu Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Yönelik Katkısını Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Serkan HACICAFEROĞLU
Handan SÜMER

Recep Tayyip ERDOĞAN Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize,
TÜRKİYE

Email: serkan.hacicaferoglu@erdogan.edu.tr, handansumerрте@gmail.com

ÖZ

Bu araştırmanın amacı okul spor faaliyetlerinin sporcu öğrencilerin sosyalleşmelerine yönelik katkısının bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilmiş 272 gönüllü sporcu öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada “sporda sosyal bütünleşme ölçeği” kullanılmıştır. Sporcu öğrencilerin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplardan hareketle, cinsiyet değişkeninin tüm gruplar üzerinde, yaşı küçük olan sporcu öğrenciler üzerinde ve aile eğitim düzeyi yüksek olan sporcuların üzerinde olumlu yönde bir etkisinin olduğu, ailenin gelir düzeyinin ise sporcu öğrenciler üzerinde sosyalleşme durumlarına yönelik azaltıcı veya arttırıcı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Ayrıca spor yapma yılı 1 ile 2 yıl arasında olan ile spor dalını tekrar etme sayısı 1-3 tekrar ile 4-7 tekrarı olan katılımcıların daha fazla sosyal bütünlük içerisinde olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyalleşme, Öğrenci, Sporcu, Cinsiyet, Bütünleşme

Investigating the Contribution of School Sports Activities to Student Athletes' Socialization According to Some Variables

Abstract

This study aims to investigate the contribution of school sports activities to student athletes' socialization in terms of some variables. In the research, general screening model was used. The sample of the study consisted of 272 volunteer student athletes selected from the population by simple random sampling method. In the research, Sports and Social Integration Scale was used. Based on the answers given by the student athletes to the scale items, it was determined that the variable of gender has a positive effect on all groups, on younger student athletes and on those with a higher family education level, while the income level of family does not have a decreasing or increasing effect on student athletes' socialization. In addition, it was found that the participants with a 1-2-year experience of doing sports and those who have repeated the sport branch 1-3 and 4-7 times are in more social integrity.

Keywords: Socialization, Student, Athlete, Gender, Integration.

1. Giriş

Sosyalleşme, bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplumun üyeliğini kazanmasında belli aşamalardan geçerek kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olma (Erkal, 2006) sürecidir. İnsanı sosyal sistemin üyesi haline getiren bir süreçtir. Fertlerin içinde doğup büyüdükleri toplum kültürünü hangi sürece uygun olarak elde ettikleri ve bu kültürü yeni nesillere nasıl ve ne şekilde aktarıldığı sosyolojinin temel kavramını oluşturmaktadır. Sosyalleşmenin gerçekleşmesinde bireyin diğer insanlar ile etkileşime girmesi sonucu ortaya çıkan psikososyal öğrenme etkin rol oynamaktadır (İsen ve Batmaz, 2002).

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, farklı yollarla, farklı insanlarla kazanılır. Aile, akran grupları, öğretmenler, iş arkadaşları, Komşular, çeşitli sportif etkinlikler aracılığı ile oluşan gruplar vb. farklı çevreler de bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmeyi etkileyen bu etmenler toplumda bulunan kültürün aktarılmasından da sorumlu örgütlerdir (Yetim, 2000).

Spor ve sportif etkinlikler sağlıklı ve sosyal nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların yaratılmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken, diğer taraftan, yapıcı, yaratıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine güvenli, beşeri münasebetleri düzgün örnek bir insan olarak yetişmesinde büyük katkılar sağlar (Yetim, 2005).

Spor bir eğitim programı olarak okullarda yer almadan daha önce insan, toplumsallaşma sürecine aile ve oyun arkadaşları akran, grupları ile girmektedir. Toplumsal hayatın tüm aşamalarında öncelikle beden hareketleri olarak var olan ilkel haliyle spor yöresel özelliklerin etkisiyle ferdi çevreler ve onun bir kişi, şahsiyet olmasında etkili olabilir (Erkal, 1982).

Bu yönü ile sporun yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir (Çaha, 2000). Başlangıçta kişisel bir olgu olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmasıyla daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır (Küçük ve Acet, 2002). Sportif faaliyetler, toplumdaki kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi, davranış ve ilişkileri istenen düzeye getirmesi, insanların boş zamanlarını değerlendirilmesi, sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması, bedeni, ruhi ve fiziki anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak kullanılmaktadır (Keten, 1993).

Sportif etkinlikler, bireylerin kendi yetenekleri çerçevesinde düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik görüntüsünü ve uyumunu etkilediği araştırmalarla kanıtlanmıştır (Şen, 1994). Okul spor organizasyonları, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda beceri ve yeteneklerinin artmasını sağladığı gibi kendilerine düzenli ve programlı çalışma alışkanlığı da kazandırır (Akgül vd., 2012).

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerin yoğun olarak yaşandığı okullarımız, “Yaşama savaşından yılmayan mutlu çocuklar, sağlam, güçlü gençler, enerji ve sağlıklarını ileri yaşlara kadar sürdüren verimli orta yaşlılar, nihayet başkalarına muhtaç olmayan ihtiyarlardan meydana gelen” (Keten, 1993) sağlıklı bir toplum yaratmakla birlikte kulüplerimizi besleyen, sporu zirveye götüren ve zirve sporunun en önemli temel kaynağını oluşturmaktadır (Akgül vd., 2012).

En hareketli dönemini yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan okul gençliğinin, boş zamanlarını faydalı bir şekilde geçirecek, enerjilerini olumlu yönde kullanacak, stresini giderecek, kötü alışkanlıklardan korunup bilgi, beceri ve yeteneklerini arttıracak en önemli etkinliklerin başında okul içi ve okul dışında katılabilecekleri sportif faaliyetler gelmektedir (Poyraz, 1999).

Bu duruma karşın bazı ailelerin çocuklarını spora yönlendirmede bazı çekincelerinden dolayı özellikle eğitim öğretim dönemlerinde bu tarz sportif etkinliklere göndermedikleri de literatür araştırmasında görülmektedir. Ailelerin çocuklarını öğrencilik dönemlerinde ders dışı spor çalışmalarına göndermemeleri yönündeki en önemli faktörler sırasıyla; okullardaki fiziki yetersizlik (duş, soyunma kabini vb.), sınavlara hazırlık (LGS, YKS, AYT, YDS) ve diğer derslerdeki başarıyı olumsuz etkiler endişesi, spor çalışmalarının düzenli yapılmayı, spor sahalarının uzaklığı, derslerindeki devamlılığa engel olması, müfredat programı gibi etkenleri gösterdikleri görülmektedir (Akgül vd., 2012; Dinç vd., 2011; Pehlivan, 2009).

Bu bağlamda bu çalışma okul dönemlerinde gerçekleşen sportif faaliyetlerin öğrencilerin sosyal bütünlüklerine yönelik olumlu katkılarının belirlenmesi noktasında önem arz etmektedir.

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli: Araştırma genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modeli, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2015).

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı orta öğretimde okuyan öğrencilerin okul dönemlerinde okul sporları federasyonu çerçevesinde yapmış oldukları farklı sportif faaliyetlerin sosyalleşmelerine etkisini ve sosyal bütünleşmelerine olan katkısı incelemektir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okulların ortaöğretim kısımlarında okuyan sporcu öğrenciler oluştururken, örneklemini ise evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilmiş gönüllü 272 sporcu öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Çalışmada veri toplama aracı olarak Yılmaz ve arkadaşlarının (2006) tarafından geliştirilen sporun sosyal bütünleşmeye etkisini değerlendiren “Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği” (SSBÖ) kullanılmıştır. Araştırmada dağıtılan anketin birinci bölümünü katılımcıların kişisel özelliklerini sorgulayan ifadeler oluştururken, ikinci bölümünü ise katılımcıların spora katılımları sonucunda elde ettikleri kişisel, sosyal, psikolojik fiziksel, psikolojik, ahlaki ve duygusal kazanımların değerlendirildiği 7 alt boyuttan ve 32 maddeden oluşan sporda sosyal bütünleşme ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin cronbach’s alpha iç tutarlılık katsayısının 0.93 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın cronbach’s alpha katsayısının 0.70’in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu (Arseven, 2001) göstermektedir.

Verilerin Analizi: Araştırmadan elde edilen verilerin analizi istatistik paket programı yardımıyla yapılmıştır. Ölçek değişkenlerinin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi kullanılarak belirlenmiştir. Çıkan sonuç karşısında değişkenlerin normal bir dağılım izlemediği görülmüş ve araştırmada Mann-Whitney U testi ile Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. İstatistiki açıdan anlamlılık derecesi Alpha (α) yanılma düzeyi ise $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis testi analizinde sonuçların anlamlı farkın çıktığı durumlarda ortalama sırası (RANK)’na bakılarak farklılık incelenmiştir. Anlamlı farklılık bulunan boyutların ikili karşılaştırılmasında kullanılan Bonferroni düzeltmesi testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmada sporcu öğrencilerden elde edilen verilere ve bu verilere ilişkin istatistikî bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünleşme durumları

Alt Boyutlar	Mean Rank Erkek (n=125)	Mean Rank Kadın (n=147)	Mann-Whitney U	Z	p
Kişisel Gelişim Boyutu	137,74	135,45	9033	-0,24	,81
Sosyalleşme Boyutu	138,38	134,9	8953	-0,365	,72
Fiziksel Fayda Boyutu	136,89	136,17	9138,5	-0,077	,94
Bütünleşme Boyutu	131,96	140,36	8619,5	-0,889	,37
Psikolojik Gelişim Boyutu	137,31	135,81	9086	-0,159	,87
Ahlaki Gelişim Boyutu	138,62	134,7	8922,5	-0,415	,68
Duygusal Gelişim Boyutu	138,91	134,45	8886,5	-0,481	,63

Örneklemdaki katılımcıların ölçeğin tüm alt boyutlarında kadın sporcular ile erkek sporcuların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p > 0.05$) saptanmıştır. Bu duruma karşın erkek ve kadın sporcu öğrencilerin

okul sporları ile hissettikleri sosyal bütünlük algı durumlarının birbirine yakın puanlarda olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Yaş değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünlük durumu

Alt Boyutlar	Mean Rank 14-15 yaş (n=88)	Mean Rank 16-17 yaş (n=184)	Mann-Whitney U	Z	p
Kişisel Gelişim Boyutu	153,37	128,43	6611,5	-2,461	,014*
Sosyalleşme Boyutu	148,89	130,58	7006	-1,807	,071
Fiziksel Fayda Boyutu	149,82	130,13	6924	-1,966	,049*
Bütünlük Boyutu	157,03	126,68	6289,5	-3,013	,003*
Psikolojik Gelişim Boyutu	151,47	129,34	6779	-2,197	,028*
Ahlaki Gelişim Boyutu	148,6	130,71	7031	-1,776	,076
Duygusal Gelişim Boyutu	149,3	130,38	6970	-1,917	,049*

Yaş değişkenine bağlı olarak ölçeğin fiziksel fayda, kişisel gelişim, psikolojik gelişim, bütünlük ve duygusal gelişim alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda kişisel gelişim alt boyutu, fiziksel fayda, bütünlük boyutu, psikolojik gelişim ve duygusal gelişim boyutlarında gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 3. Aile eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünlük durumu

Alt Boyutlar	Mean Rank İlkokul (n=42)	Mean Rank Ortaokul (n=87)	Mean Rank Lise (n=99)	Mean Rank Üniversite (n=44)	Chi-Square	df	p
Kişisel Gelişim Boyutu	118,75	136,67	132,18	162,83	7,456	3	0,04*
Sosyalleşme Boyutu	129,57	136,88	132,1	152,27	2,436	3	0,49
Fiziksel Fayda Boyutu	118,88	132,41	140,57	152,25	4,53	3	0,21
Bütünlük Boyutu	130,87	144,49	128,48	144,13	2,618	3	0,45
Psikolojik Gelişim Boyutu	119,01	131,57	142,1	150,35	4,39	3	0,22
Ahlaki Gelişim Boyutu	134,54	144,3	131,82	133,49	1,327	3	0,72
Duygusal Gelişim Boyutu	130,07	132,86	137,04	148,63	1,62	3	0,66

Eğitim değişkenine bağlı olarak ölçeğin kişisel gelişim alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda kişisel gelişim alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4. Ailenin gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünleşme durumları

Alt Boyutlar	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Chi-Square	df	p
	750-2020 TL (n=60)	2021-3000 TL (n=84)	3001-4000 TL (n=68)	4001-5000 TL (n=27)	5001 TL-üzeri (n=33)			
Kişisel Gelişim Boyutu	127,08	132,43	146,18	151,28	131,94	3,218	4	0,522
Sosyalleşme Boyutu	119,52	147,52	143,49	139,63	122,35	6,167	4	0,187
Fiziksel Fayda Boyutu	127,93	130,48	145,71	143,5	142,68	2,647	4	0,619
Bütünleşme Boyutu	127,63	136,88	143,21	135,78	138,42	1,312	4	0,859
Psikolojik Gelişim Boyutu	143,25	132,75	143,27	133,57	122,21	2,319	4	0,677
Ahlaki Gelişim Boyutu	138,43	138,07	145,91	116,93	125,64	3,424	4	0,49
Duygusal Gelişim Boyutu	137,38	131,55	136,35	145,31	140,59	0,82	4	0,936

Aile Gelir Düzeyi değişkenine bağlı olarak ölçeğin kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme boyutu, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim alt boyutları ile katılımcıların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>0.05$) saptanmıştır.

Tablo 5. Spor yapma yılı değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünleşme durumları

Alt Boyutlar	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Chi-Square	df	P
	1-2 Yıl (n=139)	3-4 Yıl (n=94)	5-6 Yıl (n=39)			
Kişisel Gelişim Boyutu	144,56	126,79	131,19	3,106	2	0,21
Sosyalleşme Boyutu	146,68	125,11	127,68	4,847	2	0,04*
Fiziksel Fayda Boyutu	145,34	125,36	131,85	3,917	2	0,14
Bütünleşme Boyutu	143,63	125,9	136,62	2,918	2	0,23
Psikolojik Gelişim Boyutu	143,87	135,35	113	4,838	2	,048*
Ahlaki Gelişim Boyutu	146,28	124,95	129,49	4,590	2	0,10
Duygusal Gelişim Boyutu	146,05	128,04	122,86	4,600	2	0,10

Spor yapma yılı değişkenine bağlı olarak ölçeğin sosyalleşme ve psikolojik gelişim alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<0,05$) saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda sosyalleşme ile psikolojik gelişim alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 6. Spor dalını tekrar sayısı değişkenine bağlı olarak katılımcıların spor ile sosyal bütünleşme durumları

Alt Boyutlar	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Mean Rank	Chi-Square	df	p
	a)1-3 Tekrar (n=110)	b)4-7 Tekrar (n=70)	c)8-11 Tekrar (n=77)	d)11 Üzeri Tekrar (n=15)			
a) Kişisel Gelişim Boyutu	137,25	136,63	139,06	117,2	1,007	3	0,8
b) Sosyalleşme Boyutu	142,76	132,71	138,36	98,7	4,419	3	0,22
c) Fiziksel Fayda Boyutu	140,25	135,59	135,34	119,2	1,038	3	0,792
d) Bütünleşme Boyutu	147,85	126,97	127,92	141,8	4,404	3	0,221
e) Psikolojik Gelişim Boyutu	142,87	147,39	130,46	70	13,564	3	,004* Bonferroni a-d/b-d
f) Ahlaki Gelişim Boyutu	149,85	130,02	131,06	96,73	8,031	3	,045*
g) Duygusal Gelişim Boyutu	133,42	137,55	145,23	109,37	3,114	3	0,374

Spor dalını tekrar sayısı değişkenine bağlı olarak ölçeğin psikolojik gelişim ve ahlaki gelişim alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda Psikolojik Gelişim Boyutunda sıra ortalamalarına göre haftalık tekrar sayısı 1-3 tekrar ile 4-7 tekrarı olan katılımcıların 11 ve üzerinde tekrar sayısı olan katılımcılara göre daha fazla sosyal bütünlük içerisinde olduğu söylenebilir. Buna karşın ahlaki gelişim boyutunda gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

4. Tartışma

Okul sporları faaliyetlerinin sosyalleşme sürecinde sporcu öğrencilerin sosyalleşmelerine olan katkısını bazı değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bu araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplardan hareketle, sosyalleşme algılarının tüm alt boyutlarda sıra ortalamalarının birbirine yakın yüksek puanlarda olduğu belirlenmiştir. Bu durumda örneklemdaki öğrenciler sporun etkileri ile sosyalleşmekte ve toplum içerisinde daha fazla yer alabildikleri söylenebilir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında sportif etkinliklerin sosyalleşmeye etkisi olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Akçalar, 2007; Filiz, 2010; Hacıcaferoğlu vd., 2017; Şahan, 2007; Tunçalp, 2011).

Örneklemdaki katılımcılar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında kadın sporcular ile erkek sporcuların sosyal bütünleşme algıları arasında

istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu durumda erkek ve kadın sporcu öğrencilerin okul sporları ile hissettikleri sosyal bütünlük algı durumlarının birbirine yakın puanlarda olduğu, buna karşın bütünleşme boyutunda kadın sporcuların daha fazla sosyal bütünlük içerisinde olduğu diğer değişkenlerde ise erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha fazla sosyal bütünlük hissettikleri söylenebilir. Literatürde konu ile ilgili yapılan bazı araştırmalara bakıldığında erkek katılımcıların lehine anlamlı bir fark bulunduğu (Kangalgil vd., 2006) görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın ve erkek sporcuların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Şişko ve Demirhan (2002) yapmış oldukları çalışmanın bulgularında öğrenci tutumları arasında anlamlı fark bulamadıklarını belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin yaş değişkenine bağlı olarak ölçeğin sosyalleşme ve ahlaki gelişim alt boyutları ile katılımcıların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, fiziksel fayda, kişisel gelişim, psikolojik gelişim, bütünleşme ve duygusal gelişim alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılık bulunan boyutların ikili karşılaştırılmasında kullanılan Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir. Anlamlı farklılık bulunan alt boyutların bakıldığında 14-15 yaş arasında olan sporcu öğrencilerin diğer yaş gurunda olan öğrencilere göre daha fazla ortalama puanları ile sosyalleşme duygusuna sahip oldukları söylenebilir. Bu durum bu yaş grubunda olan sporcuların daha çok oyun çağında oldukları ve diğer insanlarla daha fazla iletişim ve etkileşim içerisinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Konu ile ilgili literatüre bakıldığında bazı araştırmalarda kadın ve erkek sporcu öğrencilerin yaş değişkenleri açısından küçük yaş gurupları olan katılımcıların daha fazla puan ile sosyalleştikleri sonucuna ulaşıldığı (Erdimez, 2006) görülürken, bazı araştırmalarda ise yaşın sosyalleşmeye etkin olmadığı sonucuna ulaşıldığı (Gezer vd., 2017; Kırılmazkaya, 2010; Yilginli vd., 2018) görülmüştür.

Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak ölçeğin kişisel gelişim, sosyalleşme, fiziksel fayda, bütünleşme boyutu, psikolojik gelişim, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim alt boyutları ile katılımcıların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Tüm alt boyutlarda katılımcıların almış oldukları sıra ortalama puanlarına bakıldığında birbirlerine yakın puanlarda oldukları söylenebilir. Bu durum maddi gelirin örneklemedeki sporcu öğrenciler üzerinde sosyal bütünleşmeye olumlu veya olumsuz bir etken etmediği şeklinde yorumlanabilir. Kotan ve diğerleri (2009) konu ile ilgili yaptığı araştırmaya bakıldığında gelir düzeyi yükseldikçe spor yapma oranının da arttığını belirtmektedir. Sporcu öğrencilerin aile gelir seviyesi arttıkça sosyo-ekonomik şartların iyileşmesine paralel olarak öğrencilerin sosyal ve sportif aktivite olanaklarının ve çeşitliliğinin artmasına yol açabileceği söylenebilir (Güllü vd., 2016).

Spor yapma yılı değişkenine bağlı olarak ölçeğin kişisel gelişim, fiziksel fayda, bütünleşme, ahlaki gelişim ve duygusal gelişim alt boyutları ile katılımcıların sosyal bütünleşme algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı, sosyalleşme ve psikolojik gelişim alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılığın olduğu

saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda sosyalleşme ile psikolojik gelişim alt boyutu içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir. Tüm alt boyutlarda 1-2 yıl süre ile sportif aktivitelerde bulunan katılımcıların almış oldukları sıra ortalamalarına bakıldığında diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve daha fazla sosyal bütünlük algısı içerisinde oldukları söylenebilir. Bu durum 1-2 yıl süre ile sportif faaliyetlerde bulunan sporcu öğrencilerin yaş aralıklarına göre oyun çağında olduklarından dolayı daha fazla sosyalleştikleri söylenebilir. Kızmaz (2004), konu ile ilgili yapmış olduğu araştırmada spor yapma yılı arttıkça sporcunun, sosyal olgunluk yönü, sosyal beceri yönü, toplum değerlerine saygılı, başkalarının haklarını tanıyan, kendine güven duyan, cesaretli olma, başkalarına zarar vermekten kaçınma, aile ve arkadaşları ile dostça yaşama gibi özelliklerin geliştiğini belirtmektedir.

Spor dalını tekrar sayısı değişkenine bağlı olarak ölçeğin kişisel gelişim, bütünlük, sosyalleşme, fiziksel fayda ve duygusal gelişim alt boyutları ile katılımcıların sosyal bütünlük algıları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı psikolojik gelişim ve ahlaki gelişim alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda Psikolojik Gelişim Boyutunda sıra ortalamalarına göre haftalık tekrar sayısı 1-3 tekrar ile 4-7 tekrarı olan katılımcıların 11 ve üzerinde tekrar sayısı olan katılımcılara göre daha fazla sosyal bütünlük içerisinde olduğu söylenebilir. Bu durum haftalık antrenman sayısı daha az olan sporcu öğrencilerin kendilerine daha fazla vakit ayırabildikleri, daha fazla insanla iletişim içerisine girerek sosyalleşebildikleri şeklinde yorumlanabilir. Antrenman sayısı fazla olmayan ama daha fazla fiziksel aktiviteye katılım bireyin sosyal gelişimini ve sosyal ilişkiler kurabilme yeteneğine olumlu katkı sağlanacağı (Reppucci, 1987; Öztürk vd., 2016) belirtilmektedir. Bu bağlamda spor etkinliklerine sık katılan bireylerin az katılanlara oranla sosyal ilişkiler kurma yönünden daha aktif oldukları ve sportif etkinlikler sayesinde mesleklerinde, okul hayatlarında ve sosyal yaşantılarında aktif ve başarılı oldukları (Büyüköztürk, 2016; Kızmaz, 2004; Yılmaz, 2006) söylenebilir. Bu bağlamda sporunun kaynağını oluşturan okul sporlarını geliştirmek, yaygınlaştırıp yaşatabilmek için orta öğretim kurumlarında, okul içi ve okullar arası spor faaliyetlerinin genel eğitimin amaçlarına uygun, verimli ve daha etkili yapılabilmesi, katılımın artırılması büyük önem taşımakta (Akgül vd. 2012) olduğu söylenebilir.

5. Sonuç

Sonuç olarak sporcu öğrencilerin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplardan hareketle, cinsiyet değişkeninin tüm gruplarında yaşı küçük olan sporcu öğrencilerin daha fazla sosyalleşme duygusu yaşadıkları belirlenmiştir. Yine aile eğitim düzeyi yüksek olan kadın ve erkek sporcuların sosyalleşme durumlarının daha yüksek olduğu görülürken, ailenin gelir düzeyinin kadın ve erkek sporcu öğrencilerde sosyalleşme durumu üzerinde azaltıcı veya arttırıcı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Örneklerdeki sporcu öğrencilerin spor yapma yılını bir ile iki yıl arasında olduğu belirlenmiştir. Haftalık spor dalı tekrar sayısı 1-3 tekrar ile 4-7 tekrarı olan katılımcıların daha fazla sosyal bütünlük içerisinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca cinsiyet ve aile gelir düzeyi

değişkenleri bakımından sporcu öğrencilerin sosyalleşme durumları arasında tüm boyutlarda istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmazken, diğer değişkenlerin (yaş, aile eğitim düzeyi, spor yapma yılı spor dalı tekrar sayısı) bazı alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılık bulunan boyutların ikili karşılaştırılmasında kullanılan Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda alt boyutlar içerisindeki gruplar arası çıkan anlamlı farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

5.1. Öneriler

Sporun gençlerin sosyalleşme problemlerinin ortadan kaldırılmasında veya geliştirmesinde yardımcı olacağı düşünüldüğünde; özellikle okul ortamlarında erken yaşta başlanılan spor ve/veya sportif etkinlik alışkanlıkların kazandırılması için, eğitim ortamlarında spor yapma imkânları, salon ve malzeme gibi unsurlar zenginleştirilmeli ve sportif dal sayıları artırılmalıdır. Beden eğitimi ders programı uygulamalarında, öğrencilere sistemli spor yapma alışkanlığı kazandırılmalı, öğrenci beklentileri de düşünülerek uygulamaya konulmalı ve katılımın sadece erkek bireyler gibi dar bir çerçeve sınırlanmamalı, kadın öğrencilerinde bu takımlara yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca kamu spotları ile gençlerin ve ailelerinin spor ve sportif faaliyetler hakkında bilinç düzeyini artırıcı bilgilendirme çalışmaları yapılmalı, halk eğitim ve/veya gençlik merkezlerinde yapılan sportif kursularının yaygınlığı ve kapsamı genişletilerek gençlerin farklı spor dallarıyla tanıştırmalarını sağlayıcı etkinlikler düzenlenebilir.

Kaynakça

- Akçalar, Ö. S. (2007). *Ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Akgül, S. Demirel, M. Üstün, Ü.D. (2012). İlköğretim öğrencilerinin okul içi ve okullar arası sportif etkinliklere katılma nedenlerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(32):13-21.
- Arseven, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çaha, Ö. (2000). *Spora yaslanarak bir nefes alma*. Ankara: Beta Yayınevi.
- Dinç F.Z., Uluöz E., Sevimli D. (2011). Ailelerin çocuklarını spor ve fiziksel aktiviteye yönlendirmelerine ilişkin görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2): 93-102.
- Erdimez, A. (2006). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sporla sosyalleşme düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Erkal, E. M. (1982). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3):192-203.
- Gezer, E.D., Aslan, C.S., Dalkıran, O., Kılıçgil, E. (2017). Farklı spor branşlarındaki elit sporcuların sosyal beceri düzeylerinin seçilmiş değişkenler açısından karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22): 251-258.
- Güllü, M., Şarvan, Cengiz., Ş., Öztaşyonar, Y., Kaplan, B. (2016). Ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2): 49-61.
- Hacıcaferoğlu, S., Hacıcaferoğlu, B., Kayhan, R.F., Doğanay, G. (2017). Capoeira'nın sosyalleşmeye etkisinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sports Exercise & Training Sciences*, 3(4): 206-213.
- İsen, G., Batmaz, V. (2002). *Ben ve toplum*. 2. Baskı. İstanbul: Om Yayınevi.
- Kangalgil, M., Hünük, D., Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2): 48-57.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keten, M. (1993). *Türkiye'de spor (ikinci baskı)*. İstanbul: Polat Ofset.
- Kırılmazkaya, G. (2010). *İlköğretim fen bilgisi ve sınıf öğretmeni adaylarının problem çözme becerileri ve sosyal becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kızmaz, M. (2004). *Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kotan, Ç., Hergüner, G., Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarya il örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2): 49-58.
- Küçük, V., Acet, M. (2002). Bir kişilik özelliği olarak suçluluk ve sporla ilişkisi. *DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7: 369-375.
- Öztürk, H., Akın, A., Damar, D. (2016). Velilerin çocuklarını basketbol okullarına gönderme sebeplerinde etkili olan nedenlerin tespiti. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1): 1-12.

- Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VII (2): 69-76.*
- Poyraz, A. (1999). *Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif faaliyetlerin organizasyonu katılım sorunları ve çözüm yolları üzerine bir araştırma (Afyon il örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Reppucci, N.D. (1987). Prevention and Ecology: Teen-Age Pregnancy, Child Sexual Abuse, And Organized Youth Sports. *American Journal of Community Psychology, 15: 1-22.*
- Şahan, H. (2007). *Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü*. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, H. (1994). *Sportif etkinliklerde bulunan (sporcu) lise öğrencileriyle bulunmayanların uyum düzeylerinin karşılaştırılması*. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu 16-18 Aralık 1994, M.E.B., O.B.E.S.İ.D. Ankara: Başkanlığı Yayını, Millî Eğitim Basımevi.
- Şişko, M., Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(23): 205-210.*
- Tunçalp, Ö. (2011). *Seçilmiş ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin rolü ve önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- Yetim, A.A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1): 63-72.*
- Yılgin11, A., Öztürk, H., Alpullu, A. (2018). Motivational factors that play a role in the engagement of athletes in the field of athletics. *European Journal of Physical Education and Sport Science, 4(4): 37-47.*
- Yılmaz, B., Karlı, Ü., Yetim, A.A. (2006). Sporda sosyal bütünleşme ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(4): 3-10.*
- Yılmaz, B. (2006). *Doğa sporlarına katılımın sosyal bütünleşmeye etkisi*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.